

Lục Tinh Tân Văn

聞新省六

MỖI TUẦN ĐĂNG BÁO NGÀY THỨ NĂM

GIÁ BÁN	
TRONG BIA-PHÁP ĐÔNG-DƯƠNG	
Một năm.	6 \$00
Sáu tháng.	3 50
Ba tháng.	2 00
Mỗi số.	0 10
Đổi chỗ ở.	0 \$20
BÀI-PHÁP VÀ CÁC THUỘC BIA	
Một năm.	20fr-00

Số: 498
NĂM THỨ MƯỜI MỘT

BÁN LẺ MỖI SỐ: 0 \$ 10

13 Septembre 1917
27 tháng bảy Annam
Năm Đinh-tỵ

DIRECTION ET ADMINISTRATION :
F.-H. SCHNEIDER, 162, Rue Pellerin, Saigon

PUBLICITÉ
ANNONCES LÉGALES ET JUDICIAIRES
Le centimètre de hauteur sur 0.065 de largeur. 1450
Le décompte des lignes est calculé à raison de 3 au centimètre quelque soit le caractère employé.
BỔ CÁO
Những lời rao về việc buôn bán nếu gửi thư đến Đồn-quản thì Đồn-quản sẽ gửi cho một vài bản để ghi phân minh.

MỤC LỤC

- 1 - KHẢO THÍ VÀ GIẠN LẬU.
- 2 - ĐIỆN BÁO.
- 3 - HƯỚNG TRUYỀN.
- 4 - CÁC CHỦ BÊN BẮC BÌNH LỰAN CÁC CHAU BÊN NAM.
- 5 - VIỆC BIẾN LOAN LẦN SAU TẠI BẮC-KINH.
- 6 - TỬ XẢO.
- 7 - VIỆC AM MỤC TẠO PHÂN Ở THÁI-NGUYEN.
- 8 - THỢ TIN.
- 9 - THỢ HỒI VÀ DẪN HỒI.
- 10 - VỀ BỆNH SANG ĐỘC.
- 11 - TỜ TỔNG PHỤC.
- 12 - TRUYỀN XỬ LÊO.
- 13 - THÔNG-SÁO (Đông-dương).
- 14 - THAI.

Khảo thí và gian lậu

(Les examens et la Fraude)

Ba tháng nữa thì trong Nam-kỳ ta lại đến chừng khảo hạch học trò cũng như mọi năm, số cử tử gần tới hai ngàn. Đến chừng các trường cao đẳng, nghe tin cũng gán lạp, mà khai trường, thì từ đó sắp tới, số cử tử lại càng thêm đông ra nhiều hơn nữa.

Tục lệ người Annam xưa nay, thì chuộng đường khoa cử, mà bởi vì thuở trước, hễ ai có tài năng thì đỗ, chẳng luận là sang hèn giàu khó, thì mới được làm quan, cho nên đời này thiên-hạ cũng còn đeo đuổi theo đường khoa mục hơn nữa, mà lại càng đeo đuổi nhiều hơn nữa, là cũng vì cha mẹ không cho cho khoa cử là cũng như bằng chứng tự nhiên học hành đã thành tựu, mà may mắn thi đậu, thì lại cho là một cuộc gặp gỡ nên thân.

Đời này cũng như đời xưa, từ ngày mà nó mới nhập học thì con nít nó ao ước có một nghề thông ngôn kỹ lục, là nghề tôn chuộng hơn hết, bởi vì có nó thì mới lần đến chỗ thiết làm quan đời này có thể thông như quan đời xưa.

Thấy thơ ký, hễ vừa đăng cấp bằng thì đã có chỗ trông đợi chờ ứng cử, chờ còn như thầy giáo tập là người ích lợi cho đời hơn biết là chừng nào, mà phải đợi cho đến giá ra hàng có cử rồi mới đăng cái chức ổng.

Đã sang mà lại thêm có lý, phải quây cũng là lợi, phong tục cho là phải, và nhà nước có tình cũng rộng cho là phải, thì để hiểu vì sao mà cử tử trảng tới trường thì: Ấy là trảng đua bơi danh lợi.

Con nít thì nó không có thầy đầu cho hết mây chuyện làm vậy, nhưng mà cha mẹ nó thầy giùm cho nó. Và muốn cho con mình thi đậu, thì không ngại ngần chi hết, cứ việc kiếm phương mà dẫn dụ các giám khảo, còn phần đăng con thì nó cũng muốn mưu khôn khéo và kiếm chức gian lận mà sửa số mạng.

Vì nghĩ cầu hữu ích cho chữ vị khản quan, sao cũng chẳng khỏi những kẻ dắc mồi, những người lãnh soát việc hà lam, đến chừng hai ba tháng nữa làm sao cũng tới đây dựng công, bộ dạng mà đi lo cho học trò thi đậu, vậy nên chúng tôi xin cáng nghĩa cho mà hiểu rằng bạc đã mất trước. Nếu con có đậu thì cũng là ổng của, vì không cần gì lo nó cũng đậu. Lệ luật trường thi đã nghĩ định mà ngăn ngừa các quan giám khảo không khoan chề chút nào đăng hết, đầu mà ý muốn để cho người dẫn dụ cũng không làm gì đáng.

Mà còn như con thì rớt, thì lại càng ướng của, đầu mà những đứa đem mồi nó có bày đều lão xược thể nào cùng cha mẹ cho tin rằng nó dùng bạc mình trao ra mà lo đăng chỗ, thì bạc cũng mất rồi.

Còn con nít mà nó kiếm thề mà làm chuyện gian lậu, thì rồi chúng tôi cũng chỉ cho nó rõ ràng làm như vậy mà rồi nó phải thiệt hại làm sao, lại cũng ít khi mà nó làm được việc.

Chúng tôi xin bỏ qua, không nói đến việc thì nhỏ mọn mà lấy bằng cấp nghiệp sư quốc ngữ, là để mà làm chứng rằng học trò trường làng đã học biết đọc, biết viết và biết tính toán theo tiếng Annam. Ấy là cũng muốn cho vui lòng học trò và cha mẹ chờ bằng cấp ấy cũng chẳng đăng lợi lộc gì, cho nên phưng người đem mồi manh cũng chẳng ngờ ngán tới lam chỉ, và cũng xuôi dục chi đến đều dẫn dụ hồi lộ.

Dẫn dụ hồi lộ, thì lại khi sự bắt đầu bằng cấp Pháp-việt sơ học mà kể qua cho tới khi ra trường tỉnh.

Bên Đại-pháp, thì bằng cấp sơ học là để mà làm chứng việc học

sơ học đã thành đó mà thôi. Và phần nhiều con trai kẻ quê mùa dân dã thì học tới đó mà thôi. Còn những kẻ nào muốn học đến trường trung học. (Lycée) và đến bậc thì tú-tài, thì không cần phải thi lấy bằng cấp sơ học.

Bên Nam-kỳ các nhà trường Cử thể còn thiếu chỗ không có đủ mà cho yê hết thầy những học trò có tiền mà phải cho người ta trả người ta vô như bên Đại-pháp vậy. Cho đến học trò chịu tiền mà không có bằng cấp Pháp-việt sơ học và không thi hội hần hội mà nhập trường, thì cũng không đăng vô trường Mỹ-tho.

Nếu con nít nào mà thi luôn hai khoa ấy không đậu, thì thôi phải từ giã, không còn trông cậy men tới bằng cấp tốt nghiệp, từ giã hết trường làm dạng thơ ký nữa rồi.

Mỗi năm còn lấy đầu có mười người cũng chẳng cần chi, số học trò đi thi bằng cấp tốt nghiệp cũng còn ngoài 80. Nhưng vậy mà muốn cho đăng vậy thì trước hết còn phải vào trường Mỹ-tho và phải thi cho đậu bằng cấp sơ học, hay là phải vô Taberd thì cũng là còn thiếu chỗ.

Vấn thiệt là khá tiêc và lấy làm vô lý cho cái đều lấy cơ rằng lựa chọn học trò, mà kỳ thiệt là không có đủ chỗ, rồi lại hứa để cho năm muốn học trở trường làng và trường làng, và bôn ngân học trò trường sơ học tỉnh, chỉ có nhiều hơn hết là 150 chỗ tại trường Mỹ-tho mà còn cầm không cho học trò quá 16 tuổi vào học thêm nơi trường ấy.

Vậy thì nên phải nói rộng các trường cụ thể ra, cũng như đã khi hành rồi đó, và như còn cần dùng thì cũng phải lập thêm trường mới nữa. Như vậy thì cha mẹ mới chắc chắn cho con học hành và chẳng tìm đăng làm việc gian lậu làm chi nữa, mà cũng không đăng hồi lộ làm chi. Nhìn đến rằng có làm kẻ dắc mồi đổi đến một ngàn đồng (1000\$) đăng mà làm cho cha mẹ học trò tin cậy con mình sẽ đăng chịu một năm chín chục đồng (90) mà vô học trường Mỹ-tho thì thiệt là lấy làm buồn cho những quan

dem mỗi không biết xấu hổ, v à cho những người bị phình phở tin sao thái quá:

Khuyến anh em ai này hãy giữ lấy bạc mình kéo người ăn trộm, vì sao xin cáng nghĩa ra đây:

Con mình đã có tên vào số học trò thi, lại cũng hầu đi thi, hoặc bằng cấp sơ học, hoặc là bằng cấp tốt nghiệp, lệ luật cũng đúng như thế. Nhưng vậy, thôi, đừng hết để lấy bằng cấp sơ học mà luận mà coi, bởi vì là can hệ cho cả ngàn cử tử.

Minh có con, mà muốn cho con thi đậu, mà nó đầu đăng là có ích lợi cho mình nhiều, cho nên mình phải lo phòng trước. Mà cách lo phòng hay hơn hết là chỗ có cứng con và phải ép nó hết bước vô trường thì phải học hành cho hần hồi. Mà có một đều là mình thời giã và trường chắc rằng hễ có bạc thì việc chi tính cũng xong. Khả tiêc rằng đều ấy làm khi thiệt vậy, nhưng mà về việc học trò thì chẳng phải vậy.

Miền là đến bữa nhập trường đừng có bệnh hoạn, và đừng có làm đều chi vô ý, và miền là có học thức cũng có trí thông minh, thì học trò nào cũng có đủ thề mà thi đậu.

Bằng như mà cha mẹ có sợ rùi ro phải rớt vì mắc con ít thông minh, hay là không ý tứ hay hoặc là làm bằng cùng dốt nát, thì đưa dẫn mồi nó chạy đến mà nói rằng:

« Đưa cho tôi chừng bao nhiêu, bao nhiêu, thì tôi làm cho con ổng phải đậu ». Được như vậy, thì có hai thề, nó bày cho ổng thề thì cho ổng, hay hoặc là mua các quan giám-khảo?

Và chẳng để thì bài viết thì phần quan chánh-chủ-khảo lựa trước luôn luôn, rồi bỏ vô bao thơ mới phong lại, và đến bữa thì mới khai ra trước mặt học trò, cũng các quan giám-khảo. Nếu như để thì mà có bản thì chỉ có một mình ổng chánh-chủ-khảo bản dạng mà thôi, bởi vì có một mình ổng lựa thì một mình ổng biết.

Giã sử như ổng chánh-chủ-khảo mà xâu đến đổi làm tới việc

bán buôn như vậy, mà bởi vì hệ chủ-khảo thì làm sao cũng là một quan Tham-biên lớn chức hay là một quan quân-lý nha môn nào đó, cho nên chẳng lẽ vì một số bạc nhỏ nhoi mà liêu chuyện đả chức, ở tù. Bởi đó, những đứ đem mỗi nó mới dăm sần sước mà nói quyết với các ông, cũng như mới đây có một đứ cũng làm vậy mà đã bị rồi, rằng: « không lẽ mà tôi đem cho quan lớn dưới 1.000 đồng, mà ấy là tôi không để lại phần tôi cái chi hết ».

Một ngàn đồng mà ông xem cũng là nhiều thiệt, mà cũng đem ra mà chịu và thờ ra rằng: « Việc phải liêu tôn mới đặng ».

Nhưng vậy phải nghĩ rằng ông chủ-khảo, già tỳ là người bán đé thì cho ông, ăn bổng đồng-niên là 5.000, 6.000, 7.000. Thì dầu mà không có chút nào đạo lý như ông thì tỳ, chẳng lẽ nào lại liêu thân phận mà lấy một năm lương, chớ chẳng nói cái số 1.000 đồng của ông.

Rồi những đé thì hoặc đã có bán cho một tên học trò nào ai cũng biết là đờ, sao cũng phải có các giám-khảo chậm, thì nếu có họ nghĩ chút chi gian lậu át là hiểu biết liền và không để vậy mà làm thính.

Bằng như gặp tay nào, khó gì, ít hay tin bậy, mà bực đem một là thông-ngôn, kỳ lực gì đó, thì nó cũng gat đặng, chẳng khó gì. Muốn mua đé thì gì nó cũng có

mà bán cho, đé là không có đé thiệt thì nó bán đé giả. Mỗi một kỳ thì nào thì cũng có lay đặng bài thì làm sần trước, mà ngày không giồng theo đé thiệt chút nào hết. Vậy mà tay bán đé giả cũng chưa minh đặng đé như chơi. Đờ thừa cho « *quan chánh-chủ-khảo mức sanh nghi hồi sau hết, rồi mới đổi đé thì hết: cái đó là chẳng phải lỗi tại tôi* ».

Và nếu không biết chừng ở đâu, mà có thấy nào có chia khóa gì mở ngang từ đặng, hay là khéo mở niêm bao đặng, cho nên giữ phòng thề gì nó cũng biết đé thì đặng, thì chắc là nó chẳng phải bán cho một người hay là nội trong một tỉnh mà thôi. Nó bán cho đặng 40, 50 người mới có nhiều tiền, rồi chung qui lại ai mua cũng không chắc là đé, vì nên rừi có vô ý cái chi, hay là làm kém thua kẻ khác cũng có mua đé như mình thì không xong. Như vậy thì đã tôn tiền nhiều mà cũng không chắc gì đặng, cuộc thì cũng cứ lệ công bình, ai giỏi hợp hết thì đé.

Mà chắc có một đé, là không thề nào mà lậu đé thì ra đặng, và tôi dám quyết rằng nếu có ai đem mà chịu bán đé thì, thì là có một mình quan chánh-chủ-khảo bán đặng mà thôi. Vậy thì hãy hỏi người đem mới lay cái gì mà làm tin. Nếu như có ý thảo truật, thì biết là gian.

(Còn nữa)

DIỄN BÁO

(Dépêches)

28 août 1917

Mặt trận Langsa

Ngày 6: tại phía Bắc Verdun, súng pháo thủ bắn rả lung tã trên miền Meuse, tại Samogneux và tại rừng Chaumes; binh ta thắng một ít nơi tại phía Nam Bethincourt là nơi bon lính do thám của ta đã qua tới mấy đường trần ở phía trước.

Truyền tin

Tin ở Copenhagen: Binh Ô-trích nhìn biết rằng binh I-ta-li có 650.000 người chỉ danh tới mấy tại Isonzo.

Truyền tin Ô-trích lại nói rằng binh I-ta-li từ ngày 16 đến nay thì trong các nơi số binh đều trời hơn quân địch.

29 août 1917

Dàn Hoa-lang kêu nài

Tin ở La Haye: Chánh-phủ Hoa-lang kêu nài về việc phi-thoán A-lo-mán bay qua nước Hoa-lang mà liên trại phá, và chánh phủ Hoa-lang không khứng nghe lời cắt nghĩa của A-lo-mán rằng phi-thoán ấy là đường ngoài Bắc-hải.

Mặt trận Ang-lê

Truyền tin Ang-lê: binh ta chiếm đoạt mấy nơi trên thế tại mặt trận hơn một dặm tại phía Đông Nargicourt. Binh ta xông vào hơn nửa dặm, đánh vô binh ta trên thế tại Cologne và Malakoff, quân địch đánh lấy lại một chỗ tại phía Tây Nam Lombartzyde.

30 Août 1917.

Cấm chằng cho xuất cảng

Tin ở Hoa-thành-đô: ông Wilson cấm chằng cho chở đồ hàng-hóa cho các nước trung lập, trừ ra những nước nào chịu dưới quyền của ngài.

1er septembre 1917.

Mặt trận Langsa

Truyền tin Langsa đé ngày 30: hai bên

pháo thủ bắn nhau rất dữ tại trong miền Hurtelbise và tại sông Meuse

Mặt trận Ang-lê

Tuy là trời mưa gió bình An-lê đánh đuổi thảo lui một trận đánh bằng trái phá tại phía Đông Đê Caveverne.

Tại Ang-lê

Tin ở Londres: Mấy chiếc tàu đặng đồng, có một chiếc năm tháng đặng mới rồi. Theo tờ chương trình thì chia ra 4 hạng từ 3 ngàn cho tới 8 ngàn lạng; các ư đặng tàu đều lo đặng tàu.

Việc tai hại

Tin ở Pétrograd: Một cái xưởng lớn ở Okhta bị lửa cháy, lối ấy tại nơi không coi chừng.

Tại Rút-xi (Nga-la-tu)

Tin ở Helsingfort: Binh Rút-xi đến giữ phòng nghị-viên, chống ngan chằng nhóm hội, bắt đầu hết một trăm người phe xã-hội. Không có lộn xộn chi rạo.

4 septembre 1917

Mặt trận Ang-lê

Binh Ang-lê đánh thảo lui quân địch trong miền Avricourt.

Tàu vớt thủy-lôi bị chìm

Tin ở Londres: Tại biển khơi Julland, ta bắn chìm 4 chiếc tàu vớt thủy-lôi của A-lo-mán.

3 septembre 1919

Thành Trieste bị bán chấy

Diễn tin Ô-trích cho hay rằng phi-tướng I-ta-li bán phá thành Trieste ba lần trong 48 giờ.

Từ chức

Tin ở Paris: Ông Malvy từ chức.

4 septembre 1917

Mặt trận Langsa

Ngày mồng 2 binh ta đánh tan một trận quân địch muốn đánh mấy nơi trên thế

bị chiếm hơn 31 suất tại phía Bắc Hurltebise; quân địch không chớm tới đặng, súng đồng của ta hạ đặng 2 cái phi thoán.

Tàu đặng

Tin ở Paris: Chiếc Natal chạy đặng một chiếc tàu khác, vớt 520 người qua Marseille.

Phi thoán bay qua Ang-lê

Tin ở Londres: Phi-thoán A-lo-mán bay theo hải ngạn Kent mà liên trại phá.

BẢN GÓP

AVIS

Vì muốn rừi rức thêm những tư-tưởng của người Langsa cũng khắp trong xứ này và có phần sự một cách hiệu nghiệm trong việc canh cải phong tục mới, thì bản-quân định giá nhe cho kẻ mua tờ báo Gazette de Cochinchine vừa sức mới người Việt Bản-quân định bởi giá mua như trịnh cho các quan viên bản-quốc ăn lương mỗi tháng 30 ư hay là nhỏ hơn nữa. Những việc quan ấy chúng tôi cũng đành chịu đé cho mua 2 tờ báo một lưực Gazette de Cochinchine và Lưc-linh-tân-văn chung nhau là 6 ư mà thôi, lại cho phép, góp mỗi tháng 0 ư 50.

HƯƠNG TRUYỀN

(Échos)

Muốn mướn thầy kiện rẻ

Gợ một vị nghị-viên kia ở tỉnh M... tuy đã thôi rồi, mà hãy còn giúp nhiều việc hữu ích cho nhơn dân trong tỉnh của ngài.

Lúc no ngày đạo chợ chơi, ngài thấy một chỗ no chường đầy những đé heo và mỡ, ngài đứng chơn lại mà xem. Có người đờn bà đứng bán đé vẫn trong lúc giặc-giá này hằng muốn xin đé chổng, đóm thấy nhình biết ông nghị-viên là người thầy mặt cho nhơn dân, bèn chạy lại mà nói rằng:

— Tôi nhớ có khi hồi đó ngài nói đùm cho ông X... đặng làm quan tòa đé phải chăng? Nếu phải thì ngài thân thiệch với ông làm, phải chi ngài làm ơn nói đùm với ông, cho tôi đé chổng tôi đặng, thì tôi cảm ơn ngài lắm.

— Ông nghị-viên chằng trả lời chi rạo, cứ đóm mấy cái đé heo mỡ.

— Ông nghị-viên một chấp lại hỏi, cái đé heo này thêm bao bao nhiêu?

— Thêm ư trả lời; bán cho ai cũng bán 7 quan năm, nhưng mà nếu ngài làm tôi đặng kiện thì tôi bán cho ngài 7 quan mà thôi.

Muốn mướn thầy kiện rẻ quá

Thuê thảo trội hơn các năm
Tiền thuê hồi tháng mai thảo vô đặng 359.687.800 quan, thảo 68.740.800 quan giờ hơn thuê tháng mai năm 1916 và hơn các năm thường thường 47.160.100 quan.

Việc khen tặng

Một người đờn bà ở Huế-Kỳ
Có Grace Gasselte người ở Chicago, mới đặng hường thọ từ-tướng bừa-ninh với có giúp nhiều việc cả thế ở bên Đệ-đệ-phương trong lúc chính chiến. Có Gasselte-phương lúc ở nhà-thương Huế-Kỳ tại Neuilly thì có bày ra nhiều máy móc đé mà-xê ngày nay trong các nhà thương đều đặng.

Hoàng tử Ô-trích bị thương tích
Ông Hoàng tử Léopold, con của ông Léopold Salvator ra từng quân làm chức quan-một tại Isonzo mới bị thương tích nơi trên mặt, hôm ngày 21 mai, vì có một viên trái phá nổ vào ra.

CÁC CHỦ BÊN BẮC BÌNH LUẬN CÁC CHẤU BÊN NAM

(Ce que les Caltions pensent de leurs nouveaux Annamites)

Bữa kia đi chơi nhà người bạn hữu Annam, tôi lại gặp một chú Mái-chin một hãng buôn lớn trong xứ này. Chuyện văn một hồi tôi nói sang qua việc mua bán đến khi

giặc yên rồi, lại nói luôn qua đến việc mở mang cho người Annam chen vào đường thương lợi. Chú Mái-chin, cũng cho là phải, nhưng vậy chú sợ ư người Annam làm không nên việc.

Làm sao mà ở xứ mình lại đi buôn không xong? Bất quá thì bán đầu phải chỉ biểu một đỏi thì, mà có quá đi nữa thì phải ra công mà học theo mấy nhà người ta buôn bán lớn, mà đỏi cho có trường thương mãi, nhà nước cũng gấp lập bày giờ. — Chú Các-chủ mới trả lời rằng: trường thương mãi thiệt là hay, mà nhà trường chằng hề làm cho ai đặng cái lòng mợ việc trường mãi bao giờ. Mợ không mợ là tại nơi mình, mà người Annam tri thiệt là không mợ:

— Khéo nói cha quá hay chưa! Các chủ khéo nói rồi làm cho người Annam tin rằng mình không nên rờ tới việc mua bán! Chớ sao Annam ngoài Bắc-kỳ là xứ các chủ không có bao làm người, mà họ đé mua bán đặng. Lại có một người Bắc-kỳ có mợ một ngôi hàng tại Thương-hải, làm đặng việc làm làm! Sao mà người Nam-kỳ lại không làm như vậy được kia?

— Người bạn Annam tôi cũng nói rằng: Đờn-bà Annam tôi họ cũng giỏi đến và cũng ưa buôn bán. Vậy thì nếu có khuyển khích một thì, làm sao đóm ông lại không ra mua bán?

— Chú Mái-chin chú mới cười mà rằng: Phải, đờn-bà cũng buôn bán và cũng khá là vì mua mặc bán mặc. Nhưng mà bán sí thì thế khác. Bán sí, chẳng lẽ mua mặc hết, bán mặc hết đặng; phải có vốn chớ nhiều. Nghề buôn bán là phải có chịu mặc. Anh hãy lại mua đé trong hãng chúng tôi thì sẽ đé chịu cho một mình anh, bởi vì tôi có lẽ báo kiết cho anh; nhưng mà thường thường thì người ta ít muốn bán chịu cho người Annam. — Bởi vì không có học!

Chẳng khi nào như vậy! Tôi đây cũng như mấy người các chủ kia, lúc mới qua Nam-kỳ không có mợ đồng xu nhỏ, tôi khi sự làm công việc kẻ khác và lấy tiền công mà buôn bán kiếm chằng chút đỉnh. Chủ tôi cũng vậy, thường thường chổng cho tôi lãnh trước một vài tháng công mà buôn bán ra ngoài chút đỉnh. Và tôi phiên tôi khá rồi thì thôi làm công và chữ tôi lại gởi gắm cho mấy ông lãnh-binh Langsa.

Bây giờ thiệt tôi cũng có chút đỉnh, nhưng, cũng hãy còn thiếu ư. Còn người Annam thì có tiền nhiều mà chằng kiếm ra vốn. — Thế sự-sang — phải, phải có đờ báo kiết; nhưng mà kỳ tên không, thì không khi nào đặng. Một mình anh, anh là bạn tôi, tôi cho anh mượn chằng tiền chi kỳ tiền, bởi vì tôi tin cậy anh hết sức. Chi như người khác thì tôi chằng khi nào chịu. Và bởi vì anh là bạn tôi, tôi có nói thiệt tình, xin anh chớ giận. Đờn Annam còn thiếu, chằng phải là không học, mà duy chỉ biết giữ lời cho chắc chắn.

Rõ ràng tôi chẳng nói chi quán gian trá, ai muốn sao thì hứa chắc chắn đó, mà trong lòng thì quyết gat lượng. Mà tôi nói là nói nhưng người từ từ như anh. Thì dụ như tôi cần đặng bắp ngay mà đờn chớ đi chiểu táu nào và tôi đi hồi trước một người Annam, hứa với tôi ngày no ngày

kia chắc không có ngày, sáu. Tôi đánh rằng: « trờ của tôi thì vẫn ở nơi chằng có. Đến vì

Một người một số trước, mợ một người đờn trờ chằng nhừ chẳng chớ sần. Ban chẵn và sau hóa trong người nà

ai ai cũng trong mợ cũng có, Bằng như trả cho đé đặng? Tô cướp đứ họ không nữa, tôi mà cứ tr như vậy bán chịu tập quen mợ đờn. Người n chằng ki gần một tiền thiệch

— Ở đường x trẻ xe người Ta

— Anh lợi. Như các chủ của ta. Ngừ đờn, ngừ nư a mừ làm công nưi rằng

Vậy đé chằng có, hún đem hơn ngừ trảm đờn phân huợc quả nhaur ra đé đé chằng là giữ đặng buôn bán Langsa v

— Vậy Bằng nhự đảy buớ Toàn-qu chin các bán thar

Sư thar như anh chằng qe khêu lêu cũng đứ đều đứ mà thừ

Bởi v là liêm đặng liêm

— Chú Sao cho nam thì có thời đặng. —

kia chắc chắn. Đến ngày kỳ hẹn thì không có báp; chờ một ngày, hai ngày, sáu ngày cũng không có báp. Tôi đánh giầy thép, thì trả lời lại rằng «trông it ngày» mà kỳ chờ hạn của tôi thì đã trễ rồi. Vậy mà báp thì vẫn ở nhà người đó, nhưng ngày vì chẳng có thời quen ở cho chắc chắn.

Đến việc nợ nần thì cũng như vậy. Một người nhà giàu Annam đi vay một số tiền. Bằng như có lòng tin trước, mỗi tháng để dành một phần mười trong số bạc ấy, thì đến kỳ trả nợ không như chơi. Nhưng vậy thì thời chẳng chịu làm và đến kỳ đâu có đủ số. Ban đầu vẫn cố ý giữ lời chắc chắn và lại cũng có phương thế, mà sau hóa ra phải sai lời. Vậy thời, trong nghề buôn bán, mình thiếu người này, người khác thiếu lại mình, ai ai cũng vậy. Hễ đến những người trong mỗi tháng thì phải trả chỗ này cũng có, thâu chỗ khác cũng có. Bằng như người mỗi hàng mà chẳng trả cho đúng kỳ thì làm sao buôn bán được? Tôi chẳng nói chỉ những người cướp dặt; mấy người đó đến tháng họ không trả là cũng không trả nữa, tôi nói là nói những người trả mà cứ trả trễ hoài. Bằng tôi trả nài như vậy thì không khi nào người ta bán chịu cho tôi nữa. Hễ chúng nào tập quen ở đúng chắc chắn hết thấy mới đều thì mới dám buôn bán. Người nào hẹn đến chẳng sai và chẳng khi nào trễ xe lửa là cũng gần gần một người mới hàng từ tế mà trả tiền thời đúng kỳ luôn luôn.

— Ở ấy vậy bên Tàu chẳng có đường xe lửa bao nhiêu, làm sao mà trễ xe đường và bởi vậy cho nên người Tàu thiệt là giữ lời chắc chắn.

— Anh ơi! anh thiệt là người lạnh lọi. Nhưng vậy lý như năm ba người các chú chúng tôi muốn hùn đi mua lúa. Người kia với tôi hùn mười ngàn đồng, người nọ ba chục ngàn, người nữa mười hai ngàn; lại có người làm công trong tiệm nghề dệt rồi nói rằng: tôi hùn sáu trăm đồng!

Vậy đó rồi để chung lại hết, và chẳng có giấy mực chi hết, một người hùn đem tiền đi rồi chờ lúa về. Tôi chẳng ngại gì ba chục ngàn của tôi hơn người làm công trong tiệm sáu trăm đồng của nó, và chúng tôi quản phân huê lợi cũng nhau. Khi nào tin cậy nhau đúng thì sự buôn bán hóa ra dễ dàng. Người Annam sao chẳng chẳng làm như vậy! Chẳng nào Angi-ri đúng chẳng sai lời thì chúng tôi buôn bán với họ cũng như với người Langsa vậy.

— Vậy mà đều đó học cũng được. Bằng như nhà nước có lập trường dạy buôn bán, thì tôi sẽ xin với quan Toàn-quyền dùng một người mai-chín các chủ làm thầy dạy môn buôn bán thanh liêm.

Sự thanh liêm này của các chủ với nhau hay là của mấy người mai-chín như anh mấy hãng buôn lớn, cũng chẳng qua là nghề nghiệp buôn bán khéo léo đó mà thôi. Người Annam cũng đủ thông minh mà hiểu đúng đều đó, nhưng có ai nói với đâu, mà thử như là các chủ.

Bởi vì các chủ ở cùng nhau thiệt là liêm cần, mà ở với Annam cũng đúng liêm cần như vậy chăng?

— Chủ mai-chín vừa đáp vừa cười. Sao cho khỏi? Hễ buôn bán với annam thì dễ sanh tâm quá, bởi vì họ có thói quen để dặt về sao cũng dặt.

— Ít nữa chứ là người chân chất!

Ừ, thôi được, từ đây chẳng dặt về dặt họ nữa và sẽ để cho họ cũng chờ dặt về ai nữa. Một người buôn bán ở đúng thanh liêm thì có phận lợi. Những người thanh liêm và thương ở cuộc ngoại thì muốn học làm người buôn bán từ tế cũng chẳng khó gì. Tôi có ý muốn ăn hành lối đàng đạo của chúng ta vào như thế.

— Chủ mai-chín nói rằng: Ừ, phải được, mà đừng có dặt tên tôi.

VIỆC BIẾN LOẠN LẦN SAU TẠI BẮC-KINH

(Les derniers événements de Chine)

(tiếp theo)

Lê tông-thống bị ép chính giữa, một đảng thì phe võ là phe Ngài có kiêng-nê và một đảng là phe nghị-viên, còn Ngũ-dinh-Phương làm đại-biêu, nên Ngũ định phải cậy người hòa giải hai phe nghị-viên và sửa yên tình cảnh rối rắm ấy. Lê-ngươn-Hồng bèn chọn đó-thống Trương-huân, cựu tông-đốc Quảng-tây, vẫn là một tay bảo-hoàng đảng người người đều biết.

Trương-huân một mặt hi-hộ, còn nhà tâm thường, vẫn ngày xưa là một tay của Từ-hải thái hậu để đầu, sau dặng nói danh bốn bề nên lúc bảo thủ Nam-kinh, chống cự cách-mạng hồi năm 1912, cự với binh cách-mạng rông rã mấy tháng, lúc ấy đã phê dơi Mông-châu rồi. Nhưng mà Ngài không đủ tài trí dặng gìn giữ chokhoi lười-rạp chúng đã bủa giăng.

Khi Lê-ngươn-Hồng triệu Ngài về triều, thì đi thẳng một đường qua Bắc-kinh ghé một ít nơi, chỉ có ngưng tại Thiên-tân lâu quá dặng giao thiệp với các quan tông-trần. Thông tin nói Ngài tới thì lại lựa lựa mãi, làm cho các nghị-viên chờ đợi ở Bắc-kinh càng ngày càng pháp phóng và phải rút đi ráo.

Bởi ấy cho nên Trương-huân mới giao nếu muốn cho Ngài dự vào thì phải làm tan nghị-viên đi, thật rõ ràng Ngài làm tan nghị-viên hôm ngày 13 juin.

Lý-kinh-Hi bắt phục, bèn chọn một ông Nội-các đồng-lý tạm là quan đó-đốc Tchiang cai quản sở lĩnh trấn thủ tại Bắc-kinh dặng nghị-viên về việc làm tan nghị-viên còn Lý-kinh-Hi thì trở về Bắc-kinh mà lãnh chức thủ-tướng. Trước hết Lý-kinh-Hi muốn trừ Ngũ-dinh-Phương cho khỏi; vì Ngũ-dinh-Phương ở ẩn đó lại làm lộn xộn cho dân cách-mạng dặng và mấy vị nghị-viên hỏi còn ở tại Bắc-kinh. Nhưng mà Ngài bị-nhiều đều

trắc-trở nên lập bộ e không thành. ấy cũng bởi Lê tông-thống tánh tình không định quyết, lại muốn làm vừa lòng cho bọn cách-mạng.

Thừa diệp ấy Trương-huân cầm 5, 6 ngàn binh, chẳng có cơ pháo thủ nào hết, cứ thẳng riết tới Bắc-kinh chẳng ai đón ngăn cả.

Trước tôi đã có nói rằng Trương-huân về dặng giải-hòa đôi-dàng và tình cho xong xuôi việc nước; và lại Trương-huân có ân-xã mấy bọn bảo-hoàng đảng. Việc đã đành phải có tuyên-cử, nhưng mà mấy ông-Tổng-trần muốn dặng cho nghị-viên xen vào, còn bọn cách-mạng dặng thì tự nhiên ý kiến khác nhau về việc cái cách chính trị lại. Ấy vậy phải nên có nhiều nghị-viên như thế hay sao? Vậy có 2 phòng nghị-viên hay là có một hội nghị-viên lập pháp mà thôi và một hội cựu thần nữa mai như hội des Genro của Nhật-bổn phải không? Mấy câu vấn-đề ấy hỏi còn lộn xộn nhiều lắm.

Trong lúc dặng dân phía Nam đã khởi sự phân-đổi. Có một đám cách-mạng dặng trú tại Thượng-hải bắt-bé Trương-huân rất lung.

Giận vì việc huân-đãi ấy và việc bắt-bé ấy cùng là biết mình không chịu dặng nổi theo mấy cái kế hoạch của việc chính trị Trung-huê, nên Trương-huân quyết lấy quyền lực mà ra tay, chẳng một ai hay trước dặng. Trong đêm 30 ngày mạt 1er juillet, Ngài bèn đi đến đền vua Tuyên-thống ở từ ngày bị phế-đế hồi 1913 đến nay mà xin châu phê tờ chỉ-dụ phò các nhơn dân rằng nay đã phục tịch lại rồi.

Gọi là một chút mừng lòng, hoàng-đế Tuyên-thống bèn bãi những thuế con niêm của cộng-hóa dân-quốc đã bay và hira còn sả-miêng nhiều thứ thuế khác mới bày nữa. Cũng trong khi ấy Tuyên-thống lại lập một phủ nhiếp chánh. Trương-huân cũng dự một phần trách nhiệm trong phủ nhiếp chánh và lại phong làm chức Tông-đồng ở Trục-lệ. Đến ngày 1er juillet lại có cử một vị hương-thờ, mấy vị tông-đốc và mấy vị tông-trần.

Thiên hạ chừng nghe lập quân-chủ lại thì ai cũng đều lấy làm lạ, tuy vậy mà nhơn dân tại Bắc-kinh đều bằng tình, việc ấy chính mình tôi thấy rõ ràng, là vì trong đám ấy phần nhiều thì ngày trước ở trong Triều. Còn người phương Tây dân thuộc về phe chính-trị, đầu về đám thương-mại thì cũng đồng một cái ý-kiến.

Việc lập quân-chủ của Trương-huân đó thì ai ai cũng đều lấy làm lạ, việc ấy thì cũng như một việc nói công phần quốc mà mới, nên chắc là lập quân-chủ lại không dặng bao lâu đâu.

Có nhiều kẻ thấy các quan phe dân-quốc chẳng thuận nhau và lại thấy sự khó mà tự bình cho đủ hầu chống cự với binh Trương-huân, nên tưởng rằng Trương-huân có khi dặng vững dặng một vài tuần lễ, hay là lâu hơn nữa. Có việc biến xảy ra rồi mới biết rằng họ tưởng sai. Chư đây 15 ngày thì việc đã hư, nên có một vị chủ-bút nhật-trình kia có nói rằng: việc lập quân-chủ của Trương-huân đó ấy là việc « làm vua trong một đêm mùa hạ ».

(Còn nữa).

TUI XẢO
(Boite à malices)

Có nhiều vị quan viên mang tiếng hà lạm mà vẫn thiệt là không có chút bợn nhơ chi hết, nhưng vì mắc kẻ gian giáo mượn tên mà gạt gẫm chúng lấy tiền, lại rằng để mà nhờ ơn quan lớn bảo hộ,

Vậy đây có một chuyện đich thiệt xin chư vị khách quan nghe chơi mà nghiêm lấy:

Có một tên boy thường kia, lại chẳng có dịp gì may mắn lạ, mà thiếu một chút thì một ông quan tòa Langsa từ tế phải bị cả tỉnh người ta cho là một tên hà lạm chẳng chừng.

Ngày kia tên boy của ông tin cậy hết sức nó đến xin rằng: « Bẩm ông, con em với tôi nó muốn tới ở đây bốn năm bữa. Có khi cho nó ngủ trong buồng nhỏ gần tàu ngựa cũng được. Xin ông cho phép tôi ».

— Được, tao cho phép-mày. Mà phải giữ, đừng có la rầy và nói lớn tiếng.

— Bẩm ông không, nó cũng từ tế. Mần bốn bữa, rồi bày bữa, tám bữa, đến mười bữa, mà em với chú boy chưa đi, mà nó ở thiệt rất kín nhem.

— Quan tòa cũng có hỏi: Vậy chớ em với mày chừng nào nó đi? (hỏi tiếng Annam rõ ràng như mấy người có thì đầu rồi).

— Bẩm ông, hai bữa nữa nó đi. Nhưng mà qua ngày mai thì quan tòa dặng một cái thư của quan tòa khác ở tỉnh gần đó:

« Ngài ơi! tôi lấy làm phiền lắm vì phải tố cho Ngài hay rằng bên này có một việc, không từ tế gì, mà tôi có dặng đủ chứng cứ người hầu Annam của Ngài có ăn hối lộ của người ta, lại rằng Ngài biểu nó ăn cho Ngài mới thêm tệ cho. Sao sao cũng qua thăm tôi, tôi đưa chứng cứ cho Ngài coi. Mà xin Ngài hãy tin tôi, phải xích khừ nó đi, đừng có chờ đợi gì, vắn, vắn ».

Tê ra có em với chú boy có nói kín đáo cho người ta biết có nói việc chi ông biện-lý cũng nghe hết, không cái đầu chi hết; có một đêm ông, dân cho nên nói có là bà con với tên boy, chớ hễ tôi thì có phải ngủ với ông, không dặng ngủ đầu hết.

Nếu con này không cả gan mà hà lạm qua tỉnh khác, thì nó cũng có làm ăn dặng lâu dài nữa, đều nó có mướn một căng phố ở gần đó cũng dặng.

Thuộc điều hiệu CANON

BAO-XANH

Đã ngon mà lại rẻ tiền

vậy là binh lính dẫn qua đánh nước *Italie*, sau lại rồi giặc thì binh lính trở về xứ nên duy truyền cũng nước *Langsa*. Cách ít năm thì cả và phương-Tây đều có binh dữ tợn này làm cho thiên hạ kinh khủng, bất kể là dân ngu hay là quan quyền, giàu hay là nghèo cả đều có. Vua chúa nó cũng chẳng tha. Trong sử ký lưu truyền lại rằng ông vua *François 1er* là vua nước *Laonsa*, ông hoàng đế *Charles Quint* là vua của nước *Espagne*, Ông *Henri VIII* là vua nước *Angleterre* và hết thảy vị vương đế-quân tước trực phẩm khi ấy cũng đau bệnh nói đây. Đời trước có nhiều sách để lại nói rằng bệnh đau lậu (*Bleuorrhagie*) và ghê tấu (*Chancres simples*) đời ấy là bệnh có thương, vì sử truyền lại rằng : Ông vua *Vancelas* nước *Bohème* chết về bệnh ghê tấu, nó ăn rồi nói chớ tục kính bởi người vợ về sang cho. Còn ông vua *La distas* của nước *Pologne* cũng bị chết như vậy :

1* Sự giải nghĩa về bệnh sang độc điều tỏ ra. Tim-la phác những sự sanh Dương-mai. Sự lo bởi sự còi-khi xi ra. Qua nhiều tuần lễ sau khi lại vẫn cùng một người đờn bà bị bệnh sang độc, thì người đờn ông đang lo mạnh mẽ một n-ay kia lờm ngo thấy tại chỗ da bị (*prépuce*) gần đầu mào (*gland*) hay là tại đầu mào mình một cái bốt nhỏ đỏ đỏ. Cái bốt này càng ngày càng lớn và lại càng lộ mặt bị khoét lõng lõng, còn xung quanh thì trở nên cứng hết mềm như lõi chưa đau. Bất kỳ là nhười nào mà đau bệnh như vậy, ấy là bệnh tim-la chẳng khỏi đâu.

Sự mạnh mẽ trong mình còn nguyên chưa nghe chi, lần lần sau thấy tốn hao sức lực mình, hai tháng sau khi vướng tìm người bệnh trở nên xanh xao yếu đuối phảng phất tức ngực ăn uống không tiêu, nước nhớt chơn tay cả và châu thân ấy là sự kể bị tìm la thường phảng phất.

Có một hai khi người đau bị cơn nóng lạnh chột đỉnh. Nên cũng lúc ấy cả và châu thân và tỉ vị bị nhiễm nọc tìm, cho nên dương mai (*roséoles*) nó trờ ra cùng mình như là nơi hồng và nơi chỏ tròn *Annus* và nơi chỏ kính tục (*Parties gé-nitales*) còn tọc thì rợn nhiều.

Sự trở nên dương mai nó lập đi lập lại nhiều lần là độc làm vì nó trờ nọc lợi nhiều và làm lộ lời nhiều hơn, nhất là da mông non như thể khỏe miệng ở họng và nơi môi. Nó quanh như vậy một đời năm.

Qua năm thứ ba thì khi dương mai phá ngoài da, nọc nó ăn thâm vào trong xương, gân cốt.

Tuy là sự sang độc là dữ tợn mặc lòng song người mang độc còn sanh con đặng song cũng là bị nọc tìm la.

Nếu người bệnh đã lâu, nên rồi mà không điều trị thuộc men chi. Xương trong mình điều bị nọc độc nó phải ra mọt và bị lở loét. Lở mủ bị ăn sếp đi, và bị lở loét trong ở họng tục gọi là gò. Còn ngoài da thịt cũng có chỗ lở loét làm ghê hờm, trong thân thể của mấy người tìm la nếu mà yếu đuối thì sự sang độc càng phả nhiều.

Như những người bị hư huyết, đau máu, mấy người mang bệnh áp lũng, mấy người ăn uống thất thường cũng hại mấy người bợn rợu.

Mấy người già có tuổi rồi, hề là vương tới bệnh này thì là thiệt hại lắm, ban sơ bệnh sang độc nhiều người ý sức mạnh bỏ qua không thêm uống thuốc sau lại phải đau nặng lắm. Vì sao lại nói kết (*gourme*) trong óc, bị như vậy cả châu thân đều liệt đi không đặng phải ít lâu mà chết.

LE-VAN-VŨ.

Médecin de la Faculté de Médecine d'Alger.

Tờ tổng phúc

Của ông Tri-phủ Nguyễn-vân-Vinh phái nhơn Nam-kỳ gửi về Hội khám xét quân lính Đông-dương lúc đi thăm viếng đạo quân an-nam đang sắp ra trận tiến.

Ngày mồng 6 june 1917, tôi khởi sự đi viếng 4 cơ lính thuộc đạo binh thuộc địa Đông-dương.

Trước hết, tôi ra mắt ông quan tư cai đạo quân thì Ngài tước thiết đãi tôi trọng hậu, Ngài trò chuyện cùng tôi mà lời Ngài nói chỉ kheer ngợi quân lính của Ngài mà thôi. Ngài tỏ rằng lính Đông-dương tánh tình hiền lành quá, lại vững lòng chẳng chút sai ngoa. Cả quân lính đều có lòng tin cậy Ngài. Vả ông quan tư này khi trước có từng binh bên Đông-dương, nên biết nói tiếng annam, nhờ vậy khi Ngài dạy hiểu đều gì không cần dùng thông ngôn. Mới đây Ngài đặc lệnh dẫn đạo quân Ngài ra nơi mặt trận nội buổi chiều ấy. Ngay lấy làm phải thì giờ mà gặp tôi đây, và bảo tôi nói lại với quân lính của Ngài cai quản đó rằng hể lúc nào mà làm phải đến gì cực lòng thì hãy lấy lòng ngay thẳng đến tận Ngài mà tỏ mọi nỗi.

Rồi Ngài bảo đặc tôi đi lại thăm mỗi cơ lính, vãn các quan cũng có lòng tốt như vậy nên tôi rất dễ mà trò chuyện cùng quân lính annam.

Ở trại X... tại X... tôi có gặp bọn lính tập annam thuộc đạo quân đang lo về cuộc trồng rau đậu trong vườn. Cuộc trồng trọt này may mắn quá, ông quan hai X... quản cai cuộc làm vườn của trại lính, đã làm chứng hẳn lúc bọn ấy ra xuất trận rằng chúng nó đã làm công việc hảo hoi.

Ở trại X... tôi đến ra mắt ông quan ba X... cai cơ thứ nhất lính tập annam. Ông quan vô này lúc ở thuộc địa đã có cai quản ba cơ lính đến ở bên thuộc địa Phi-châu đặng 1 năm.

Ngài lại nói không có lính nào để cai trị hơn lính Annam, chúng nó ở trại giữ mực thước hằng hoi, nhờ vậy sau này sẽ làm nên nhiều việc hữu công.

Ở đồn X... Tôi có đến thăm ông quan ba X... và ông quan ba X... cai cơ lính thứ 2e, 3e và 4e thì ở đây cũng như các nơi khác, các quan thấy đều có cử chỉ của quân lính tập Đông-dương. Song tôi không có coi xét hết tánh ý các quan ở đồn X. cho được, chỉ thấy tánh tình của hai ông quan ba thì đủ biết các ông đã biểu rõ tánh ý lính Annam.

Tôi vội về mà thuật lại đây việc cảm xúc hồi tôi đi thăm đạo quân ấy và lúc tôi trò chuyện với quân lính Annam.

Lính Annam thấy đều mạnh mẽ tráng kiện, có kẻ người đau, hồi họ đi ra trận tiến, thì chỉ có 30 người còn ở lại dưỡng bệnh trong nhà thương, hoặc bệnh yếu đuối, hay là nhừ đầu số mũi vậy thôi.

Những lính nào mà hay trước lâu sẽ phải đi ra trận thì xem ra ít lấy làm lo hơn. Tôi đến thì họ đã sắm sửa đồ đạc rồi hết. Cả thấy mặc y phục mới, đầu má cả ngày trời nắng nực họ cũng bận áo phủ và đội nón, bộ tướng coi vạm vỹ lắm kè đi qua người đi lại láng xương, người thì lo đi coi xét đồ lại cho kỹ càng kẻo quên sót.

Tôi đi sang qua bọn khác, tôi trò chuyện với kẻ này người kia trôi nhiều giờ làm cho tôi hiểu rõ tánh tình tốt lành của họ thêm nữa. Tôi biết rằng cả đạo quân an-nam thấy đều là lính lưu hậu với lại phần đông là lính tình nguyện hồi lời cuối năm 1915.

Tôi khen ngợi 4 cơ quân về tánh tình lương thiện cứ chỉ siêng năng làm cho các quân vô cai quản khen ngợi như tôi đã tai nghe mắt thấy, rồi cũng một lúc

đó tôi nhủ báo họ khi ra chiến-tranh phải cứ chỉ xứng bực chiến sĩ.

Tôi cũng đem lời khuyên dụ của quan binh bộ thượng thư mà đọc lại cho họ nghe đặng giục tâm họ, thì nhơn đó tôi cũng xin họ hứa với tôi rằng họ sẽ làm việc bổn-phận nết và làm có ý chí trông cậy phần thưởng trọng dành để cho quân lính lương thiện.

Tôi gần về cùng cơ binh ở đồn X... một tiếng sau hết, mà từ biệt họ rằng bằng như họ cho phép tôi thuật lại cùng Hội khám xét họ sẽ sẵn lòng ra trận thì xin họ hãy đưa tay lên. Tôi vừa dứt lời thì quân lính cả ba cơ đang hồi hiệp đó đều giơ tay lên và miệng hô cả tiếng rằng : « Chúng tôi muốn đi ».

Thì tôi liền tỏ ra cho họ biết giả như lúc tôi từ biệt họ không sẵn lòng muốn như vậy và nếu tôi tưởng không phải là phần sự tôi buộc phải thuật lại cho Hội khám xét nghe cái lòng ái-mộ của quân lính ta, thì tôi không hồi đến làm chi.

Tôi xem bộ tịch quân lính thì tôi rõ thấy họ lấy làm mừng về sự tôi đến viếng thăm ấy.

Phần đông đã vui lòng đến mà cảm ơn tôi chỉ báo sự lành cho, họ coi tôi như là người thân thuộc riêng của họ.

Tôi lại thừa dịp ấy mà hứa sẽ đến ngoài trận mà viếng thăm nữa, vì quan Thuộc địa bộ Thượng-thư có lòng lo lắng về việc ở an ninh annam cách riêng nhứt là lúc ở mặt trận.

Lời tôi xem ra động đến tim đến họ cho nên có nhiều người lại đến cảm ơn, có kẻ lại xin tôi chịu cho họ kêu là cha hay nghe lời thiết yếu của con kêu ca, cũng là cha đến xem xét tình cảnh của con cái và hộ trợ nơi bề trên.

Quân lính ta cùng cậy tôi nói lại cùng quan trên rằng họ là người thuộc xứ Bắc-bộ Bắc-kỳ và Trung-kỳ, nhưng vậy họ cũng làm các công việc như người Nam-kỳ, cũng ở một thuộc địa như nhau. Họ quả quyết không có đâu bắt trạc chi mà phải kêu nài, song họ muốn cho tôi hể khi có xảy ra đâu chi như vậy thì họ cầu cho lọt được đến tai quan trên.

Thì tôi hứa sẽ lo thay mặt đời lời với quan trên khi có việc xảy ra.

Khi mắng buổi thăm viếng thì tôi đi trò chuyện với các cơ đội annam thì các ông tỏ đều riêng nầy cho tôi biết rằng các ông cai đội lang sa đại họ không vửa ý, chỉ có các quan vô bực: đến thì ở từ lễ lễ

đáng khen ngợi lắm thôi, lời nói vậy thì lấy đầu mà làm chứng, tôi nói không đặng, vì tôi không nghe họ thuật lại việc nào cho đích thật.

Song tôi cũng tỏ về cho quan ba X... có mặt ở đó rồi, thì quan ấy hứa việc ấy sẽ có quan trên inh liệu về cho các thầy đội và cai langsa được trọng kính các các cai đội Annam.

Ký tên Ng: Văn-VINH

TRUYỆN XỬ LÈO

Tích Chiêng-Pròm

(tiếp theo)

Thăm nghi bạn ngọc hải long

Một đêm an ái mời tàng dục trong.

Chiêng-trạng-nguồn đáp rằng : đi đâu uống vậy đêm là đêm vui, nói rồi ngó ngang Sáu-Chane cười xòa, rồi nắm tay đặc vào phòng. Chiêng-trạng-nguồn và đi và nghĩ : ta mấy năm nay đất khách, chẳng biết ý nằng có một lòng cùng ta chăng, vậy đêm nay ta phải thử nằng mới biết. Cuộc mây mưa biết nhiều tình, càng say càng tỉnh, càng nồng, càng mê, một đêm mặt lạc lòng nghĩ đã dứt ; Rang ngay về chông thờ dậy ra làm lễ me, từ ấy Chiêng-trạng-nguồn ơn oán đều trả hết.

Mừng vì chưa đặng toại long.

Phút đầu có chiếu triều chàng về kinh.

Đây nói về tại xứ Saravane, bởi trời hai năm mưa, mùa màng đều thất hết, nhơn dân đói khát, đến đời phải ăn ếch nhái mà đỡ đói, nên bọn mọi Thất-dáng bắt tuấn vương hóa, hay tuấn vương làm phản kéo nhau xuống thành Saravane mà cướp phá nhơn tình, quan tổng trấn nhiều phen đem binh ra cự, song đánh chẳng đặng vì bọn mọi hằng hà sa số, mà chúng nó có tài bắn hay, tên đều tằm thuốc độc, hể xạ nhảm ai thì phải bỏ mình, binh triều hao rất nhiều, quan tổng trấn hết thể trở đương, nên phải cụ sự về trào xin binh cứu viện. Trào đình hằng các quan không ai dám đề binh, nên Châu-xa-vich cực chẳng đã mới triệu chàng Chiêng-trạng-nguồn hồi trào đặng xuất binh hùm mà trừ bọn bạo tâng.

Ngày kia Chiêng-trạng-nguồn đang chuyền trở cùng mấy ông lão trong

Thằng Chà-và này đi đâu vậy, mầy có đi về mau không, sửa mầy hoi đi xóm lằm ! Nhà này chỉ uống sữa "LA PETITE FERMIÈRE" thôi ! Chạy cho mau, không thì chết bậy giờ !!

làng, bỗng có sứ-thần đến, Chiêng-trang-nguon lật đất rước vào, rồi qui xuống mà đọc thánh chỉ.

Chiếu như vậy :

« Nay có sứ của quan tổng-trấn tâu cùng trăm hàng: bọn mới Thất-dáng bắt tuấn vương hòa, hay tuấn vương cướp phá dân lành, nên quan tổng trấn thường hay giáp chiến mà không lại, nên trăm phải triệu khanh về mà ra binh trừ quân tăng bạo, khanh đang chiếu trăm chẳng nên diền tri, một lòng trăm trông đợi. »

Hoàng-đế chỉ dụ. »

Khi ấy Chiêng-trang-nguon lấy qua phía bắc mà tạ ơn vua rồi, đưa sứ-thần ra về. Đoàn Chiêng-trang-nguon vào hậu đường để cho mẹ, mẹ con rất đổi buồn. Chiêng-trang-nguon thưa rằng: nay việc gấp rút, con muốn đem mẹ về triều, song nhà của chưa có nơi, vậy xin mẹ loan nhạc ở chốn này, chừng nào con bình định bèn Thất-dắc rồi con sẽ cho người rước gia quyến về kinh mà hưởng chữ vinh qui phú quý, khi Chiêng-trang-nguon từ biệt mẹ rồi vào phòng mà từ biệt vợ, mà rằng: nay tôi mắc sắc mạng triều đình cho lòng không muốn lìa hậu, vậy lúc tôi đi khỏi phụ-nhân rằng coi hôm sớm mẹ già, ngày nào việc nước đang an, sẽ sai người rước mà chung cuộc phủ qui cùng nhau. Sầu-Chane rằng: chàng chớ lo cho thiệp ở nhà, miễn là chàng đừng bèn lòng đình sắt, nay chớ chiến trận thiệp kinh dung cho chàng bôn chữ bèn quan thẳng trận, vô công đồng rơi lụy.

Rạng ngày Chiêng-trang-nguon lấy mẹ và từ biệt vợ, troán ba quân lớn nhỏ, đồng nhắm kinh-đó đã tới, Chiêng-trang-nguon bèn an định, hạ trại, nhằm lúc ấy Châu-xa-vich đờng ngự ngại vàng, quân vào báo rằng Chiêng-trang-nguon về triều còn đờng ngự môn chớ lệnh. Châu-xa-vich rất đổi vui mừng, mới biểu háng các quan ra ngho mới rước quan trạng, lúc ấy nhứt-định và nhứt-định cũng ra tiếp quan trạng, gặp nhau rất đổi vui mừng.

Chiêng-trang-nguon rất đổi mừng lòng mà rằng: tôi có tài đức chỉ mà làm nhọc nhai điện-hạ và háng các quan; rồi hiệp nhau vào triều yến kiến, đến nơi Chiêng-trang-nguon qui trước điện mà tâu: tôi là Chiêng-Prom vậy kiến thành-hoàng, chực cho hệ-hạ phước như đờng-hải.

Châu-xa-vich lật đất bước xuống nghai, cho quan trạng bình thân, rồi năm tay quan trạng lên điện ngồi cầm đôn, rồi phân rằng :

(Còn nữa)

Ai cũng đã hay biết rằng ông Lương-y Co-ga-azq mới được sung chức quan đốc sự học thành Đông-dương, vì lời nghị quan Toàn-quyền đờng ngày 26 juillet 1916 cử Ngài lên chức quan đốc trưởng cao đẳng ở Đông-dương.

Chúng tôi hết sức vui mừng cách ông Sarraut lựa người phủ thác việc thi hành chương trình của Ngài, quan Tân-sĩ y khoa Cognac vốn thiết là người thành đạt, sử hành của Ngài đã kinh nghiệm thi trường y học Hà-nội, Ngài đã từng biết nhơn vật ở xứ nước địa này.

Vậy Bồn-quan Luc-tinh-tân-van xin chức mắng và nguyên cho Ngài được làm hoàn toàn việc khởi hành rất là cần ích cho xứ Nam-kỳ ta.

Áo nôi. — Có một ông Langsa đồng tình về sự hiểm nguy trong cuộc tàu đi biển già, vì kể nhệch hàng chức phòng thủy lôi mà hải các chiến tầu đi chỗ người Đông-dương qua lại bên Chính-quốc; ông mới truy ra một phương mà cứu những kẻ bị chìm tầu. Đã bấy lâu công phu mới tìm ra được một bộ đồ mặc vô minh thì nổi phề lên mặt nước. Ông này qui danh là Honorat Tân-sĩ y-khoa. Đồ đồ ấy đơn sơ; nguyên là một cái sơ cụ tay, có nút gài trượt ngực đôi bằng thứ vật nhoe kêu là kapok.

Quan Tân-sĩ y-khoa đã có lòng tốt để tài báo quan Opinion một cái áo nôi mà Ngài đã ra kieu cho thợ may cho Ngài để phòng lúc đi về tây, vì cũng đã đến gần ngày Ngài trở về qui-quốc.

Áo ấy, ngâm trong một thùng đầy nước 12 giờ đồng hồ. Có đàn một vật nhoe cho nó chìm dưới đáy thùng; khỏi 12 giờ thì ông lường-lấy ra mặc vô như học áo là ông trưởng. Đoàn ông mới nhảy xuống rạch chỗ nào sâu huyệt chơn, nhờ cái áo là ấy tự nhiên ông nổi phề lên mặt nước.

Ông Lương-y lại muốn thử sức độ ấy sức nổi đường bao thì Ngài báo hai người đi thử đờng bịnh nhơn lui xuống eo Ngài, mà cũng không chìm.

Ông Lương-y đã qua quyết vậy ấy nời được 48 giờ đồng hồ trên mặt nước. Áo ấy thật là có ích cho kẻ đi biển mà rủi bị chìm hoặc bị thủy lôi đâm.

Không lẽ người trôi lên mặt nước 48 giờ mà không có ai đến rước.

Bộ đồ này không tốn kém là bao nhiêu. Lấy kieu ấy đem ra tiệm may đặt họ làm được như ý.

Ông Lương-y Honorat vẫn có ý làm ích chung cho mọi người, việc như vậy đáng khen là đờng nào.

Báo mới. — Bồn-quan mới tiếp đặng sứ thư nhứt báo quốc-ngữ hiệu Nam-phong mới in ra ở Bắc-kỳ.

Từ báo này mỗi tháng in một kỳ giống như cuốn sách, nhơn năng tiếng quốc ngữ, nửa bằng chữ nhơn.

Mục đích là truyền bá cách-trí Đại-pháp, và an lành của nước Đại-pháp đã gieo rắc sự yên minh bên nước ta.

Mục đích ấy thật là tốt và vì lòng ái mộ quốc-hương.

Bồn-quan xin chức cho tờ báo mới hươg vọng đời đời.

Nhớ kẻ qua đời. — Hôm ngày 4 septembre 9 giờ ban mai tại nhà thờ chánh Saigon có làm một lễ hát cầu cho linh hồn quan Binh bị tử trận vì Đại-pháp được triều đien nơi cái thơ.

Đức cha Mossard hành lễ có các quan vào vỗ tay đến xem lễ đờng; Hội thánh gia đờng sắp đặt cuộc làm lễ này mà xin tiền cứu cấp.

Đờ chứng ở đờng Catinat đờ xô số hiệu. — Tuần rồi những người ở Saigon có đức nhứt trình ngho nói hội Hồng-thập-tử Saigonais có bày ra cuộc đánh số hiệu mỗi người mua số đều được một món đồ, tiền tiêu trong cuộc này để mua đồ lễ và gói cho quan linh trong ngày tết tây. Mấy bữa rày nhà in ông Ardin có trưng ra ngoài cửa kính các món đồ qui người ta đờng cũng, nhưng đờ nhơn mua chớ chứa coi bộ nhoe cho. Lại cũng phải có cái tài khéo mà sắp đặt các món ấy coi cho xinh đẹp, vì háng ngày có những đồ lễ gói tới luôn.

Hát cải lương

Hai tuần này Bồn-quan có cõ-đờng và có luận sơ về việc hát cải-liều của Ban hát thủy ở Long-xuyên sẽ đến hát tại nhà hát Eden cinema, chủ-nhơn là ông Prasseto và Sicé, đờng quyền tiền giúp cho hội Saigonaise patriotique.

Đến bữa hát là ngày 11 septembre, thiên hạ đến mua giấy coi mà chẳng có giấy phải trở về, thì đến lại cũng có 5,6 trăm người, là vì, nghe đến hát cải-liều thiên hạ hành nhau mà mua giấy trước có 6.7 ngày rồi, chừng đến việc hát thì chẳng còn chỗ nào chờ đờng, ai cũng đều ngợi khen, ai cũng đều ước ao cho ông hội đờng Ninh lịch gương đó mà, cải-liều ban hát của ông tại saigon lại cho đờng nhòm theo lối hát kim thời.

B. Q. gọi ban hát thủy là vì đạo kép đờng là mấy thầy thông, thầy kỹ, thầy giáo, còn như ông bầu thì là quan phủ. Nếu như ban hát này đờng có đi đến đâu hát, thì cũng vinh diệu, cũng kể kinh người vì.

Kỳ này có quan Toàn-quyền dự xem, ngai coi rất chăm chỉ và lấy làm thích chí lắm.

Tuần sau B. Q. sẽ thuật lại cho đủ đờng đờng vì tuần này bài vở đã dư nhiều. — Trước đây B. Q. kính lời ngợi khen quan Phủ Lê-dại-Nhơn và mấy thầy Long-xuyên.

B. Q.

THAI SỔ 1

Ngồi lên tào bệ nhệch ngang, thấy bà chủ chệt ở trên ngọn cờ, bẻ thời trang điem phần đời, giá thời quoy quoy cái da vàng lông.

XUẤT MỘC

Bồn-quan lấy làm hân hạnh, vì có M. Tiét-Cuong ra thai mà giúp vui cho qui ông, vậy xin qui ông có giờ rãnh ban thại thời cho tôi chu khiên, bồn-quan sẽ đem tiền các vị hân trung vào báo, hẹn ba kỳ báo đời thại.

ÔNG LÊ-VĂN-VÔ

Là Lương-y cựu nhà-nước, học tại Hàng-lâm-y-viện bên tây (Alger) đã có các của nhà thương bên tây và Annam đờng 35 năm. Trị đờ chứng bịnh trong nước Nam. Ai muốn dùng thuốc xin tới tại nhà ở Dakao, đờng Paul Bert số 13, ngang rạp hát của ông Đốc-phủ-Kiệt.

TÔI KHÔNG ĐÓI BỤNG !

Ấy là câu thường thiên hạ háng nghe nói trong lúc gùn ngời bạn mà đờng về chớ đờng đờ đờng khi-lúc mình đã hao lực trong cơn làm lạng.

Trong lúc uống nưc

Nếu Chur-lén muốn ăn uống lực học thường thì chớ khi dùng những nưc khai vị đơn ra giả đờng aperitifs frólates mà có nhiều khi tự dưng lên rất hủ nhự chớ họ trung một đời khi lờn hai, đờng đờng cũng có bệnh như ruyg ấy, hủ thường uống nó thì lờn lờn ruyg ấy làm tiêu tán niêm dịch (la muqueuse) trong bao tử rồi lờn lờn mà làm cho minh thế bất tri kỳ vị.

Vì sao vậy ?

Trước một khắc đờng hủ khi ngời bạn mà đờng cơn thì chẳng nên uống thế ruyg gì hết, có uống :

MỘT LY BÈ

RUỒI

QUINA GENTIANE

Là thứ ruyg của các thầy tu đờng San-Paolo (Espagne) đặt, xít ấy là xít nóng nưc, cũng như xít Đờng-dương ta đờng. Ruyg này làm háng cho thứ nhoe tinh ba rất có danh tên thế nhoe là :

QUINQUINA và GENTIANE

Mà các thầy tu ấy dùng cốt đờng bặt-hủ mà gín vị đờng làm cho đờng, mới lại thanh tho, đờng cho ai mà háng kén lực uống, chẳng chớ đờng.

Phải nài

mới tiem minh mua cái hiệu đờn trên nưc như vậy :

Nhà MAZET

đờng Paul Blanchy, món bài số 10, Saigon, đờng ông thủ mà coi, thiết quẻ như lời tôi nói chẳng sai.

Có bán trong các tiệm háng-xén.

Thuốc điều hiệu GLOBE

Hút không hề khô cõ

Có một minh háng Denis Frères trừ thuốc này mà thôi.

Kinh trình chur qui vị tôi có bộ tập TEM KHÁC CON DẤU ĐỒNG và MÚ THUNG TIMBRES CUIVRE ET CAOUTCHOUC; háng đờng; chêm mệ bia để cầm thạch đờ mà (pierres tombales), có đủ thứ con đờu là. Qui khách muốn dùng kieu nào xin qui thư cho tôi thì tôi sẽ gửi catalogue cho và kieu y kieu nào thì tôi hết lòng làm cho vừa ý và thời giá thiệt rẻ, tôi rất đời ơn cũc.

NGUYỄN-CHÍ-HÒA
GRAVEUR
42, Rue Amiral-Duprè. — SAIGON

Ruyg TONI-KOLA SECRESTAT là ruyg rất bõ nhơn các thứ ruyg khác, bõ nưc đờ vào thì thanh thứ ruyg rất về sanh.

Hãy đặt ban hữn thiết một ly

TONI KOLA
Minh háng DENIS freres trừ mà thôi.

Nhà DENIS freres tại Saigon ra ruyg chớ các ban háng ruyg: Các thứ ruyg chớ của háng rất kỳ cang. Háng háng háng gút bõn gi và mầu ruyg cho không miến là phải có xít thì đờng.

ĐỒNG AM TU-VI

Có phụ thêm những chữ khệch phụ đờng am mà khỏ viết

Dictionnaire des Homonymes annamites
Accompagne d'un appendice comprenant tous les mots difficiles à écrire par NGUYỄN-VĂN-MAI

Professeur d'Annamite au Collège Chasseloup-Laubat
Membre du Comité de Perfectionnement de l'Enseignement indigène en Cochinchine

Trong sách này có đủ những chữ khỏ viết, hoặc chữ Đờng am, mà phải viết đờu hời hay là đờu nh, hoặc viết đờ hay là g ở trước ch hay là t, có g hay là không g ở sau.

Nhơn có lời châu từ của quan Đốc học chánh, ngày 31 août 1916, đờ rằng « Đờn các khoa, thì tôi đờng, thì trong những bử hựch đờ tiếng annam quan giám-khảo chừm vô hết sức nghiêm ». Vậy nên tôi qui ý đờn bõn này, ngho hầu giúp các trò viết chữ quốc-ngữ cho trúng theo Tự-định Genibrel và Paulus Cua. Hẻ có nghi ngại chừ nào, lật quyền này ra mà coi, thì viết không sai.

Bản tại tiệm Quỳph-Mỹ, 20, rue Amiral Courbet (Chợ Bến-thành mới), và các nhà in và bán sách Annam tại Saigon.

Giá : 0 \$ 40

Tại nhà in ông F. H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

KIM-VĂN-KHÉU, ông P. Trương-Trung-Vỹ
in tại nhà.

Kháng háng 12000 Có háng 12000 Có háng 12000

THÔNG BÁO

(Informations)

ĐÔNG-DƯƠNG

Indochine française

Nam-Kỳ

GIÁ BẠC VÀ GIÁ LỬA

Giá bạc kho nhà-nước . . . 41. 45

Giá lửa, 12.68 kil. chớ tới nhà máy Chro-lon (bao thuế lại) : 1200 tới 2 000.

Saigon

Ông quan lương-y Cognac ở Saigon. — Quan lương-y Cognac là người có cõu ở Nam kỳ cho nên có nhiều người quen biết Ngài, Ngài vẫn đến Saigon hôm tuần rồi đây.

Tiết-Cuong.

TH
là m
ngư
giữ
ráo
hiếu
các
nhũ
độc
có t
JOE
thu
Sư m
có bính
qui phá
cối về
đến ch
chệp m
tác ki
Muôn
thi phá
suyết h
Nhưng
thiêm h
trưng k
chàng k
Philes
throng
có làm
suyết t
bộ. Ôn
ngheh g
có lấy l
vỹ ki

THUỐC LÀ VẤN RỒI HIỆU JOB

là một hiệu thuốc tốt nhất. Những người ghiền thuốc mà muốn giữ vệ-sanh, khỏi hư phổi, không ráo cổ họng, thì nên dùng thuốc hiệu này mà thôi. Vì thuốc này có các quan chuyên-môn thì đỡ & những đại-học đường ra, đứng đóc-biên việc chế thuốc. Duy chỉ có thuốc hiệu này vẫn bằng giấy JOB thật hiệu, thì không hiệu thuốc nào bằng hiệu này cả.

THẬT GIẤY VẤN THUỐC LÀ-HIỆU

JOB

DUỐC LÀ VẤN RỒI HIỆU JOB
LÀ MỘT HIỆU THUỐC TỐT NHẤT
VÀ ĐƯỢC ĐÓN ĐÓN HON HẾT
TẠI CÁC QUÁN LỤC-TÍNH-TÂN-VÂN
NĂM 1913 VÀ 1910

DUỐC LÀ VẤN RỒI HIỆU JOB
LÀ MỘT HIỆU THUỐC TỐT NHẤT
VÀ ĐƯỢC ĐÓN ĐÓN HON HẾT
TẠI CÁC QUÁN LỤC-TÍNH-TÂN-VÂN
NĂM 1913 VÀ 1910

Của ông Jean BARDOU chế ra, hiệu mẫu đã ký tại Tòa-án
Nay con trai ông ký là ông Pierre BARDOU nổi nghiệp
Hiệu giấy này đã được 450 cái Mè-day, 119 cái bằng vàng, 125 đóa bằng Danh-đự.
62 lần được đánh Ngoại-hạng
Chủ lãnh trưng bán là: Ở Toulouse, B4 de Strasbourg, số 72-74
J.Z. Paulhac Ở Paris, Rue Béranger, số 21.
Lãnh trưng bán tại: Ở 19 đường Bonnard, Saigon.
Đông-dương là ông BOY LANDRY Ở 19 đường Francis-Garnier (Bờ-hồ
Hoàn-kiểm ngay gốc Dừa Ha-nội).
Bán lẻ ở các hiệu thuốc-là hoàn cầu.

Ai là chẳng biết Giấy vấn thuốc là JOB, là hiệu giấy tốt nhất Giấy chấy được hết không có tàn giấy thật nhỏ thớt, mà chế theo phép vệ-sanh rất cẩn mật.

Xưa nay kẻ đã hàng nghìn người làm mạo giấy JOB, vì giấy JOB là giấy tốt nhất trong thế-giới, nhưng bọn-hiệu đã thừa các tòa-án, đã nghĩ xử trọng phạt các nhà làm mạo rồi.

VẬY HÚT THUỐC HIỆU JOB
LÀ BẢO THÌ SỨC KHỎE
VÀ LỢI LẠI RÀNH MẶT THUỐC NGON.

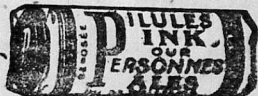
MẮT TRÍ KHÔN (NĂO-BÌNH)

Sự mất trí và não-bình bởi nơi não-căn có bệnh. Ai mà có bệnh ấy chẳng chấy thì cấp phải lần ló. Thăm chỉ ngày kia đi chơi rồi về quên lũng cái tên của mình, quên đến chỗ ở chỗ ăn; nếu bằng chẳng có ghi chép mà để hồ trong túi, có lẽ phải xa quê lạc kiếng mà chớ?

Muốn cho khỏi mang cái bệnh dữ tợn ấy, thì phải dùng một thứ mảnh dược hay bổ huyết hiệu là PILULES PINK (Bổ-hoàn-tinh-đơn). Những người đời ông đờn bà mang bệnh thiếu huyết, muốn cho khương cường tráng kiện như anh em chúng bạn vậy thì chẳng khó gì. Một phải uống thứ thuốc PILULES PINK này là thứ bổ huyết bổ cân thường đáng hay lắm. Thuốc PILULES PINK nó làm cho mình nhiều máu, làm cho khí huyết tinh anh, làm cho hưng vượng cân bộ. Uống nó được lâu thì mình sẽ đặng mạnh giới sức khỏe luôn luôn, cho đến đời sẽ lấy làm lạ sao mà mau mạnh giới như vậy kia!

PILULES PINK (Bổ hoàn linh đơn)

Trong các tiệm thuốc có bán, có trữ thêm thuốc của ông de MARI et LAURENS Pharmacie de Normale, Saigon.
Mỗi hộp giá là 3 quan 50; 6 hộp 17 quan 50.

Lời tự thuật của một người đi du lịch (Récit d'un touriste)

Trong bài tôi đi du lịch xứ này sang về kia tôi hay xài thuốc điều không biết bao nhiêu mà kể.

Tôi hát đã thứ thuốc bán các nơi, duy có thuốc điều Cigarette Diva thiệt ngon hơn hết, hút nó không khó cỡ và khỏi sanh bệnh hoạn, vì thuốc này không có nhựa như các thuốc kia, khói nó thơm tho và dịu lắm. Có bán trong các tiệm bán đồ tạp vật (épicerie) và trong các quán café.

LỜI RAO

TẠI QUÁN LỤC-TÍNH-TÂN-VÂN.
1º Ngạc-hạp 1916 thiết giá 0 \$ 20 (không phải 0 \$ 40).
2º Tiên-cần-bảo-hậu thứ 3. 0 30
3º Tướng Lục-vân-Tiền ... 0 30

Đơn tại nước Langsa.
Dùng sữa thượng hạng trong hoàn cầu, vân vân.
Sức khỏe, vân vân.
Sữa đất Normandie đơn tại tỉnh Normandie trong Béc, Val-de-Gravon một cách rất kỹ càng, tuy làm ra để mà làm chất lấy còn như sữa tươi sạch, Bờ xứ Normandie tự thực này có danh, sanh sáng sữa thượng hạng và qui hơn trong cả hoàn cầu.

Thuốc này này đắt o mà lại chắc, dọn cho người đi biệt hút thuốc dùng.
Xin hỏi kiểu tại bảng Berthet, Charrière và Công-ty.

Hệ thứ rời thì ưa nó luôn luôn.

BAO XANH. - Hút nó chẳng hề khô cổ, môi thơm lăm cho khỏi có con người.
Phải nhai cho có cái kỹ tên và dấu hoa-thị đó tục kêu là dấu treffe.

TABACS et CIGARETTES JUAN BASTOS
烟絲以及烟枝
Cigarette advertisement with illustration of a man on a horse.

HÀNG BÁN RƯỢU HIỆU DENIS FRÈRES

LẬP RA TỪ NĂM 1862 + NHÀ NGÀNH TẠI HAIPHONG, BORDEAUX, SAIGON, HANOI

Hàng DENIS FRÈRES trừ savon hiệu « Bonne Mère » là thứ sa-bon tốt hơn hết các thứ khác.
Còn ai ưa dùng thứ rượu bổ, thường gọi là Quinquina thì hãy mua thứ rượu sau này:
Một là « Toni Kola Secretat ».
Hai là : Saint Raphaël Ducois.
Hàng này cũng có bán tù sắc tốt và chắc lắm, hiệu là từ « Dubois Oudin ».
Còn ai hay hút thuốc Cigares thì mua thứ Cigares El Conde thì là sẽ ưa nó vì giá đã rẻ mà lại mùi nó ngon ngọt nữa.

Hàng này có bán đủ thứ rượu tốt xin kể sau này :
Rượu chắt trắng và chắt đỏ trong thùng và chiếc ra ve.
Rượu Champagnes : Vve Clicquot-Ponsardin.
Roederer.
Moët et Chandon.

Rượu Tisane de Champagne supérieure: B. et S. Perrier.
Rượu Tisane extra : Marquis de Bergey.
Hàng này cũng có bán thuốc gỏi và thuốc vân rỏi hiệu Le Globe và giấy hút thuốc kêu là « Nil » có thứ rượu kêu là : vieille Eau-de-vie Dejean, Rhum Negrita.
Liqueurs và cognacs Marie Brizard, và Roger.
Bière Gruber và Bière Lorraine. Rượu Madère, Malaga và Muscat de Frontignan Rivoire.
Có bán mấy viết hiệu Remington và các thứ đồ phylung.
Cũng có trữ các thứ hộp quẹt Đông-Dương, và ngoài Bên-thủy, gần Annam và đàng quẹt Hàn-đội (Tonkin) nữa.
Ai muốn hỏi giá thì viết thư như vậy.

Maison DENIS FRÈRES, SAIGON

CÓ MỘT MINH NHÀ NÀY CÓ QUYỀN THAY MẶT CHO NHÀ ĐỨC SÚNG VÀ LÀM XE MÁY
TẠI THÀNH St-Étienne
Mà thôi
ở đường Calbat số 36 SAIGON
Hàng F. MICHEL, CAFFORT Successeur
CÓ BÀN SÚNG đủ thứ và đủ kiểu. BÌ, THUỐC, ĐẠN, XE-MÁY, ĐỒNG-HỒ và đồ NỮ-TRANG. Bỏ cả một giá rẻ Lục-Châu muốn mua vật chi thì xin đi thư như vậy;
M. F. MICHEL, CAFFORT Successeur, 36 rue Calbat. - SAIGON.

Cách trị bệnh không ngủ, hoài căn và căn-cốt bất an bên nước Langsa

Chúng tôi lấy làm hữu hạnh bố cáo với van gia bá (anh làm lương rắng : ông Lương-y Leroy làm thầy thuốc chánh điều trị các nhà-thương tại Paris có dùng thuốc ngoài chế ra mà cứu được nhiều cơn bệnh mới sau đây cách may mắn lạ lùng, bệnh ngủ không được, bệnh hoài căn, căn cốt tiểu tụy, bệnh lúc trở về già, ngực hồi hộp, ngót hơi, thờ giấc như gần chết, ra hơi nóng trong châu thân, trí hòa mờ mịt sẽ được yên tĩnh và sáng láng cũng nhiều cơn bệnh khác bởi công ân chuyên làm nặng sẽ nhẹ vai chơi thời kỳ mà gây ra.

Quan Lương-y Leroy nói rằng : có một thứ thuốc hiệu « Neurinase » của nhà De MARI & LAURENS đã tại THIẾT-NGHĨEM-SỞ thành Paris số 2 đường De-barcadère.

Thuốc hiệu « NEURINASE » trị tại Saigon: tiệm thuốc thương-dăng G. RENOUX và De MARI & LAURENS và tại THIẾT-NGHĨEM-SỞ thành Paris số 2 đường De-barcadère.

RƯỢU THUỐC HIỆU LÀ QUINA GENTIANE

Của Tu-siễn Saint-Paul báo chế. Là một thứ rượu bổ làm cho con người đang trường thọ. Những người nào muốn đang trường thọ và chống khi nào vương mang bình hoan chí, thì phải uống thứ rượu Quina Gentiane này mỗi ngày 1 ly nhỏ trước khi ăn cơm.

Thứ rượu bổ này báo chế đã dâng hơn 60 năm rồi bởi tay ông Dom Manoel là thầy tu tại l'Abbaye de san-Paolo viện. Trong cả hoàn cầu đều dâng nó và các danh sư cũng dâng nó mà cho bệnh nặng. Nhất là các sư dâng nưc thì hay dâng nó. Có bán trong các tiệm hàng xén.

TRỊ BỆNH YẾU PHÁP (Coarsilis medicæux)

Chư vị muốn che trong nhà ở một thứ rượu mà dâng trong lúc đau rết, hoặc nóng lạnh, lì vị không đáng tiêu, thì hãy mua rượu Rhum mana là rượu thiên hạ rất chuộng và lợi tốt hơn các thứ rượu rượu khác. Hãy coi cho kỹ hễ làm thì giá, hãy nài cho phải, cái ve có dán nhãn trắng. Có bán trong các tiệm hàng xén.

XIN HÃY ĐẾN THỬ XEM. MAU LẮM I MÀ NỖ KỸ CAO TIỆM MAY NGUYỄN-HỮU-SANH ở gần gác 10 lầu Chợ-ông-lãnh

Máy đủ các kiểu áo-tiền vắn, dài, và y-phục Âu-châu (paletot) theo thức thời. Có bán sẵn, vải-bố, tơ-lụa, kiểu mới bông-lạ. Lược-lông Bắc, Chm-châu Tàu, cùng hàng Tây, hàng Nhứt-bồn, các màu sắc. Vắn, Nho, Xuyên, Lạnh, Trung-huê, Nhuộm Gia-dụng, thật tốt!

Thơ, tuồng, truyện, Quốc-ngữ bán si và bán lẻ vắn vắn!!! Nếu chư-quí-vị, muốn hỏi kiểu để chỉ, xin viết thơ đề :

Mme NGUYỄN-HỮU-SANH, 110, Quai de Belgique Chợ-ông-lãnh, SAIGON.

Tại nhà in ông F. E. SCHNEIDER 7, Boulevard Nord-Sud - SAIGON. NHAN VIỆT SỞ KỸ, chế thành các quyển: 1. Sơ lược nước An-nam. 2. Sơ lược nhà Ngô tốt nghiệp. 3. Sơ lược Nguyễn tốt nghiệp. Giá mỗi cuốn: 0.25. Nếu gửi: 0.35.

HÃY HỎI THỨ HỘP QUỆT HIỆU NÀY

LÀ THỨ TỐT HƠN CÁC THỨ KHÁC

Tại nhà in ông F. E. SCHNEIDER 7, Boulevard Nord-Sud - SAIGON. CÁCH LÀM BÁNH VÀ MỰC - Đây nhiều món rất khác, bán số đẹp. Giá: 0.50. Nếu gửi: 0.60.

PHẢI UỐNG THUỐC BỔ VÀ TRỊ ĐÀM THIẾT HIỆU LÀ ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX Của ông lương-y GUILLIÉ. Từ tám mươi năm nay thuốc ELIXIR có chế đường của quan lương-y Guillié lấy làm thần hiệu trong những bệnh HƯ PHẾ, đau trong TÌ VỊ, đau nơi TRÁI TIM, ĐAU GÂN, ĐAU MÌNH, RẾT VÓ ĐÀ, hoặc CHÓI NƯỚC, BỊNH KIỆT, BỊNH HỒ ĐAI, BỊNH CỨM, GHÈ CHỐC NGOÀI DA và bệnh có TRÙNG LÀI TRONG BỤNG. Ấy là một thứ THUỐC XÒ rất tiền và rất hiện nghiệm làm cho HUYẾT RA TINH KHIẾT. Những bệnh gốc bởi ĐÀM hay là MẬT phát ra thì uống nó hay lắm. Bất kì thuốc trị đăm nào mà không có dấu ký tên PAUL GAGE thì chớ dùng. LẠI CÓ MỘT THỨ THUỐC HOÀN XÒ nếu cũng rất trong thứ Elixir Tonique Antiglaireux của quan lương-y Guillié. Chính chủ thứ thuốc này là nhà : PAUL GAGE FILS, nhất bệng báo chế y sanh, đường GRENELLE ST GERMAIN môn bài số 8, ở tại đó thành PARIS. VÀ TRONG CÁC ĐƯỢC PHƯỜNG ĐỀU CÓ BÁN

KHOẢN CHẤT THỦY (Nước suối kim thạch) VICHY VICHY ÉTAT PHÁP-QUỐC-TUYÊN VICHY CÉLESTINS Có bán nguyên ve | Trị bệnh đau Thận, bệnh đau Sàng-quang, bệnh Phế-quang - và nước se. | Thạch-lâm-bạch (kể) - Đau máy chổ lết-lạc. | trị bệnh đau gan và bệnh đăm. VICHY GRANDE-GRILLE | trị bệnh thương tí, trường nhiệt. VICHY HOPITAL | trị bệnh thương tí, trường nhiệt. Hãy coi chừng để giả mạo, khi mua phải chỉ cho trắng thế nước nào mình muốn uống. VICHY-ÉTAT ĐIỀU TÈ SEL VICHY-ÉTAT là muối tự nhiên trong nước suối lý mà ra. - Có hộp và có ve. PASTILLES VICHY-ÉTAT mỗi khi ăn cơm rồi uống chừng 2, 3 hoàn thì dễ tiêu hóa. COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT dùng để cho mình đẹp nước (môi-khi-chất).

ĐĨA HÁT AN-NAM BẮC-KỲ CAO-MÈN KHÁCH, LANGSA, vắn vắn. ĐĨA CŨ SẼ ĐỔI ĐĨA MỚI ĐƯỢC Xin hỏi cách thức NƠI HÀNG Berthet, Charrière và Công-Ty ở đường Kinh-lập, môn bài số 68 SAIGON. Phái nài cái nhãn hiệu DISCOBOL trên các máy nói Pathé, ấy là thiệt hiệu là chế tạo các máy ấy.

Le Directeur-Gérant : SCHNEIDER. Certifié l'insertion. Saigon, le 19. Vu pour légalisation de la signature de M. Saigon, le 19 Le Maire de la Ville de Saigon. Saigon. - Imp. F.-H. SCHNEIDER. Certifié l'insertion à la ville de Saigon.